

Egeland og Hanseid gegn Noregi

Dómur frá 16. apríl 2009

Mál nr. 34438/04

10. gr. Tjáningarfrelsi

Fjölmiðlar. Myndbirting af dómfellda á leið úr dómsal.

1. Málsatvik

Kærendur eru tveir norskir ríkisborgarar, John Olav Egeland, fæddur árið 1951, og Einar Hanseid, fæddur árið 1943. Báðir eru þeir búsettir í Noregi; John í Bekkestua og Einar í Osló. Á þeim tíma sem um ræðir voru þeir ritstjórar tveggja norskra dagblaða. John var ritstjóri Dagbladet og Einar ritstjóri Aftenposten.

Kæruefnið lýtur að því að þeir voru sakfelldir og sektaðir fyrir óleyfilega myndbirtingu. Myndin var af B, konu sem var að yfirgefa dómhús í kjölfar þess að hún var dæmd til 21 árs fangelsisvistar fyrir þrjú manndráp í hinu svokallaða Orderud-máli. Í kjölfar dómsuppsögu þann 22. júní árið 2001 var hún handtekin og færð í ómerkta lögreglubifreið. Fjölmiðlar höfðu fjallað ítarlega um málið á öllum stigum þess og myndirnar sem birtar voru, voru af B á leið út úr dómhúsinu og inni í lögreglubifreiðinni. Á þeim var hún grátandi og augljóslega í miklu uppnámi.

Verjandi hennar hafði reynt að koma í veg fyrir myndatökuna enda hafði hún ekki heimilað hana. B höfðaði í kjölfarið mál á hendur kærendum á grundvelli lagaákvæðis sem bannar ljósmyndun sakborninga og sakfelldra einstaklinga á leið inn eða út úr dómsal þegar ekki liggur fyrir samþykki þeirra. Kærendur voru sýknaðir í undirrætti en sakfelldir af hæstarætti þar sem þeir voru dæmdir til greiðslu sektar að andvirði 1.140 evrur hvor. Niðurstaðan byggðist einkum á meginreglunni um friðhelgi einkalífs og reglunni um sanngjarna málsmeðferð. Hæstiréttur tók einnig fram að engin rök væru fyrir því að dómsniðurstaðan og handtaka B strax í kjölfarið hefði veitt fjölmiðlum rétt til að taka myndir af henni. Að sama skapi væri ekki hægt að færa rök fyrir því að þessi dómsniðurstaða og handtakan veitti almenningi rétt til að sjá myndir af henni.

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að sakfelling vegna myndbirtingarinnar bryti í bága við tjáningarfrelsi þeirra samkvæmt 10. gr. sáttmálans.

Niðurstaða

Dómstóllinn taldi ekki háð neinum vafa að dómurinn í máli B hefði að ákveðnu leyti varðað almannahagsmuni. Af tjáningarfrelsinu samkvæmt 10. gr. sáttmálans leiði hins vegar ákveðnar skyldur og ábyrgð og því er heimilt að binda það ákveðnum formreglum, skilyrðum, takmörkunum eða viðurlögum samkvæmt 2. mgr. 10. gr. Samkvæmt því væri tjáningarfrelsið í tilviki kærenda háð því að þeir gættu að mannorði eða réttindum annarra sem og að tryggja vald og óhlutdrægni dómstóla.

Dómstóllinn benti á að myndirnar vörðuðu viðburð á opinberum vettvangi sem átt hefði sér stað á almannafæri á sama tíma og almennt væri vitað hver B væri. Með myndbirtingunni hefði hins vegar verið vegið sérstaklega að henni. Vissulega hefði hún verið handtekin í dómhúsinu strax eftir dómsuppsögu þar sem hún hafði verið dæmd til þyngstu refsingar sem til væri í norskum rétti. Eigi að síður mátti ætla að hún væri í tilfinningalegu uppnámi og verulega viðkvæm fyrir utanaðkomandi áreiti. Einnig varð að líta til þess að hún hafði hvorki heimilað myndatökuna né myndbirtinguna í kjölfarið. Tilvísun til þess að hún hefði veitt fjölmiðlum aðgengi að sér í nokkur skipti fyrir dómsuppsögunna svipti hana ekki réttinum til að leggjast gegn myndatöku og myndbirtingu í því tilviki sem hér um ræddi.

Dómstóllinn tók undir með hæstarætti Noregs um að meginreglan um friðhelgi einkalífs og meginreglan um sanngjarna málsmeðferð réttlættu það að tjáningarfrelsi kærenda væri takmarkað með framangreindum hætti. Hagsmunir B af því að myndirnar birtust ekki væru þar að auki mikilvægari en hagsmunir fjölmiðla, þ.e. mikilvægari en réttur þeirra til að birta myndir um málefni sem vörðuðu almannahagsmuni. Dómstóllinn vísaði til þess að sektirnar sem lagðar voru á kærendur hefðu ekki verið sérstaklega háar og komst að þeirri einróma niðurstöðu að ekki hefði verið brotið í bága við 10. gr. sáttmálans.